

FEYZA ADABEYÎ: “Qîymetê kitabî çin yo, qîymetê murekan esto”

Feyza Adabeyî: “Mi no kitab vet se, mi berd mekteb. Embazanê mi, yanê en azindan wa arê bîyayê ser, wa bewnayê no çiçi yo, wa çiyê pers kerdayê. Kesinlikle qe îlgîlenmiş nêbî, nêva “Tebrîk kena” felan. Ema rojê embaza ma murekî viraştîbî, goşareyî ardî, hemina ser o arê bîyaye. Vatê “Nê goşareyî çi weşî yê, nê emînî çi weşî yê!” Yanê qîy-

metê kitabî çin yo qîymetê murekan esto. Kitabdê mi rê qe îlgî nêbî açîk-çasî, kesî nêwend. Ez jî bol bîya hêrs mi va “Ez a nê kitaban bera Hurrîyet Caddesî de heminan biveşna”. Yanê ez bol qahrîyaya. Dima mi va ez çiyêdo hunî bîkera se, ê dê vajê “Ox, ma Feyza rê va ‘Mek, mek, mek’ ay ke, oxê ma bî ci rê”. Sîrf hunî nêvajê dîye mi emîn nêke. Ew mi va “Mi emeg dayo ney, tarîx de no do îllem cayê xo bivîno!”

Roportajkerdox: **E. SÛKIJ** → 4

AXÎNE

Delal ez bendeyê to wa
Bulbul a, wendeyê to wa.

Şew û roc ez pawedar a
Sîne ra ez birîndar a.

Nêweş a, ez kewta nivîn
Nalena bi ax û nalîn

Ger ti bêrê ez to vînî
Der û dor bidî mizgînî.

Berr û xalîyan rakerî
Kar û berxan tera kerî.

Bi def û zirna, saz bendî
Ver de dîlan û govendî

Go zimistan bibo wesar
Perr akero gil û gildar.

Koyê wişkî bibê zergûn
Dar û ber, çere, gul û gûn.

Kerm û kêzî mar û mûrrî
Şa bibê teyrr û tilûrrî.

Dinya bibo keskîsore
Ti şerrbetê eşqî bore.

Kes nêmano 'ebd û kole
Maldar nêbo wayrê cole.

Ez nêkona destê kesî
To rê zerencê qefesî.

Ling û destê m' rengê henî
Qey to helyawa ez benî.

Nalînê m' helnay zinarî
Hamnan, payîz û wesarî.

Zerrê to de kerdo mefer
Cuye bi hesret seraser.

Espar be, biko ray-dirbî
Ger çem bêro ez o pir bî.

Ger varan bo ez sîwanî
Qey xatirê to meymanî.

Gurrî linganê estorî
Leze bêre ez bi gorî.

Ti ke bêrê fekê berî
Mal û hal bi qurban kerî.

Ti kerem 'ke bêre zerre
Ti meymanê min esmere.

Der û cîran bi telaşî
Dijberê meymanê başî

Ca û balgî to rê rûnî
Find û fanos bidî şûnî

Çay û qehwe îkram kerî
Xwu gorî û heyran kerî.

Kîs û qelûne degîrî
Cew, sîmer bidî bergîrî.

To rê degîrî kaleke
Kerem 'ke bo, fedî meke.

Go roc şoro bibo tarî
Ma go biker kêf û yarî.

Bi fikaran bibê jarî
Xêrnexwazê koremarî.

Roc vecyo bibo roşnayî
Dinya bibo kêf û şayî.

Kurd û Kurdistan şa bibê
Hêş û elem ra pak bibê.

Dest bi şahî Newroz kerê
Bi def-zirrna pîroz kerê.

“Ey Reqîb” ver de biwanî
Veng şoro perrê ezmanî.

Mihanî Licokî

Hûmara 41. ya Kovara Vateyî Vejîya

Hûmara 41. ya kovara *Vateyî* vejîya. Na hûmare de **Mehmed Selîm Uzunî** derheqê cuya Kurdîzade Ehmed Ramîzî de yew nuşte nušto û ancî, merdimanê Kurdîzade Ehmed Ramîzî ra Yaşar Özteki reyde yew roportaj kerdo. Na hûmare de di roportajî bînî zî estê. Yew **Alî Aydin Çîçekî** derheqê Silê Musî de Memedê Alîyê Axayî reyde, yew zî **N. Celalî** derheqê floraya Kurdistanî de Ehmedê Dirihî reyde kerdo.

Munzur Çem nuşteyê xo yê bi sernameyê “Elewîtiye de Çimeyê Bawerî, Tarîxî û Kulturî-I” de derheqê bawerîya elewîtiye de melumatan dano. **Abdulnasir Korkutata** û **N. Celalî** yew telgrafo ke 1895 de hetê armenîyanê Çewlîgî ra seba sultanê dewleta Osmanî şawîyayo weşanayo û bi sernameyê “Armenî û Şêx Eyubê Çanî” yew nuşte nušto. **Ehmed Kirkanî** bi sernameyê “Şîre de Erotîzm û Şîre Fexrî Ergunî de Formê Ero-

tîkî”, **Necîbe Kirmizgul** bi sernameyê “Hîrê Varyantê Yew Es-

tanike”, **Seyîdxan Kurijî** bi sernameyê “Hîkayeyê Keyeyî Sehdînî Egîfî”, **Dogan Karasuyî** bi sernameyê “Yarî”, **Îrfan Kayayî** bi sernameyê “Şerîet û Komunîzm” nuşteyê xo dayê weşanayene.

Fîrûzan Demir sanika Pîre û Luye arêdaya. **Ozcan Yilmazî** sanika Pasaxine franskî ra tadaya. Ancî **B. Şîlan** û **Ozcan Yilmazî** tayê fiqrayî arêdayê. Reyna **Ozcan Yilmazî** yew fabl arêdayo û na hûmare de weşanayo. Yew deyîra ke **Oskar Mannî** mintiqaya Palî ra arêdaya zî na hûmare de ca gêna.

Şîrê na hûmare yê **Sitki Caney**, **Newzat Valêrî**, **Xecê**, **Sîyamend Mîrvanî**, **Rindo Sûr**, **W. K. Merdimîn**, **Hafiz Ehmed Turhalli**, **M. Mîrzanî**, **Gawanî Welatî** û **Remzûn Şargeyijî** yê. **Murad Aygunî** zî yew şîra **Murathan Munganî** tercume kerda û na hûmare de weşanaya.

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Festîvalê Pancine yê Hewramîyan û Maçoşyan ke hetê Malbendî Hewraman ra rojanê 25-27.04.2014 de Hewramanê Textî û merkezê Silêmanîye de organîze bi, ma kirdan ra zî çend kesî beşdar bîyî. Roja verêne ya festîvalî teber a, berzanê corê Deştê Şarezorî de vîyart. Di rojê peyênî zî bi hawayê konferansî merkezê Silêmanîye de vîyartî.

Panelê verênî de mi zî derheqê kirdan û kirdkî de qisey kerd. La çîyo muhîm, ê hîrê rojan de mi hem festîval teqîb kerd hem zî heta dereceyêk ez derheqê hewramkî de bîya wayîrê melumatî.

Kurdê ke mintiqaya Hewramanî de ciwiyênê, înan ra vanê hewramî û diyalekta înan ra zî vanê hewramkî yan zî gorankî. Hewraman zî xo mîyan de beno çar leteyî: Hewramanê Lihon, Hewramanê Text, Hewramanê Jawero û Hewramanê Gawero. Zafê Hewramanî mîyanê sînore dewleta Îranî de yo, tena qismêkê Hewramanê Textî mîyanê sînore Kurdistanê Başûrî de yo.

Edebîyatê hewramkî herçiqas edebîyatê kurdî yo tewr verên o, seserra heştine ra Balûlê Mahî (merg: 834) ra dest pêkeno û şairanê namdaran yê sey Bêsarî, Xanay Qubadî, Seydî Hewramî û

Mewlewî (1806-1882) bi hewramkî şîrê zaf rindekî nuştê, ancî kitabê dîne yaresanîye *Serencam* zî bi na lehçe (gorankî) yo, la edebîyatê modern yê hewramkî hema vajîn ke çin o. Yew-di kovarê ke bi hewramkî vejîyenê estê la nuştêyê ke tede weşanîyenê zafê xo bi sorankî yê.

Ez uca pêhesîyaya ke lehçeya kurdî ke Baba Tahirê Hemedanî pê nuştê, yanî lurrkî de zî nika yew xebata nuştêkî çin a. Lurrkî mîyanê fariskî de helîyaya û zafê lurran zî êdî asîmîle bîyê. Yanî kirdkîya ma badê kurmanckî û sorankî lehçeya hîrêyin a ke pê nusîyeno.

Maçoşî zî derûdorê Kerkûk û Mosilî de ciwiyênê. Hem hetê lehçe ra hem zî hetê bawerîya dîni ra zaf nêzdîyê hewramîyan ê, vanê eslê ma Hewraman ra yo.

Tayê merdimî bakurê Îranî, mintiqaya Mazenderanî ra ameybî, înan zî xo ra vatêne "Awmelîkî (Ebdulmelîkî)". Înan ra Hesên Selîmê Ebdulmelîkî ke kitabêk bi nameyê "Pêşîneyê Ebdulmelîkîha der Mazenderan o Kordestan" nuştê û mîrê zî kerd dîyarî de behsê tarîxê bapîranê xo keno. Goreyê vatişê ey ra nika qasê se hezar awmelîkî mîyanê sînore dewleta Îranî de estê.

Mi verê cû kitabê M. Reza Hamzeh'ee "Yaresan (Ehl-i Hak) Bir Kürt Cemaati Üzerine Sosyolojik Tarihsel ve Dini-Tarihsel Bir İnceleme" de wendbi. M. Reza Hamzeh'ee xebata xo de behs keno ke bakurê rojawanê Îranî de kurdê yaresanî estê. Hesên Selîmê Eb-

dulmelîkî va, kalikê ma sedemê dîni ra êrîşê hêzanê îslamî ver remayê şîyê ê doran. Kitabê xo yo ke bi fariskî nuştê de zî vano "kalikê ebdulmelîkîyan verê îslamî dorê Pawe û Uraman [Hewraman] de bîyê."

Awmelîkî nika zî hewramkî qisey kenê, ê û hewramîyê Hewramanî yewbînan ra fehm kenê la fekê înan ser o tesîrê fariskî zaf bîyo. Mesela, fekê Mazenderanî de vengê "v" hîna vêşî yo la fekê Hewramanî de vengê "w" vêşî yo. Awmelîkî vanê "vardim", hewramî vanê "wardim (mi werd)".

Rîwayetê "koçbîyayîş"î mîyanê ma kirdanê (zazayan) Bakurî de zî zaf qisey beno. Mesela, kalikê ma sey îstîqametî nişan danê û vanê "ma zemanê Harûnê Reşîdî de hetê Bexda ra ameyê." Qismêk kirmancê ma yê elewî zî vanê "ma Xorasan ra ameyê." Gelo qestê înan mintiqaya ke nika sey Xorasan bi name bena uca yo, yan manaya "rojhelat"î de vanê?

Derheqê meselaya koçkerdişî de, maçoşî, şabekî, kakeyî û bace-lanîyê ke derûdorê Kerkûk û Mosilî de ciwiyênê, ê zî vanê kalikanê ma Hewraman ra koç kerdo ameyê nê doran. Bawerîya dîni ya nê grûban, yanî kakeyîti zî eynî sey elewîtiya Dêrsimî nêzdîyê yaresanî ya û xora lehçeyê înan û hewramkî zaf nêzdîyê yewbînan ê.

Demeyê festîvalî de mi çar sey ra vêşêr çekuyî arêdayî, ancî nêzdîyê çewres cumleyê hewramkî û kirdkî dayî têver. Mi nê lîsteyî sey ferhengekêk www.zazaki.net de

weşanayî.

Herçiqas hetanî nika zafê ziwanansan kirdkî û hewramkî yewbînan ra zaf nêzdîyê, heta ke yew lehçe hesibnayê zî qenaetê mi gore kirdkî çiqas nêzdîyê kurmanckî û sorankî ya, hende nêzdîyê hewramkî ya. Mesela, antişê karan de hewramkî de zî eynî sey kirdkî nêrkî, makî û zafhûmarîye esta, ancî çekuyê hewramkî zî halê xoserî de cinsîyetê xo nişan danê. La zafê qaydeyanê bînan de kirdkî û kurmanckî pêmanenê. Mesela, hetê oblîkîye ra, hetê ergatîvîye ra kurmanckî û kirdkî motamaot pêmanenê. Eke zaf verê cû kirdkî û hewramkî yew bîyê zî, dima hewramkî vurîyaya la kirdkî hîna pak menda. Qenatê mi gore, kirdkî hewramkî ra vêşêr xususîyetê kurdîya kane xo de muhafeze kerdê.

Herçiqas çekuyê ma yê muştêrekî zaf bê zî ez bawer nêkena ke kirdê ma û hewramî reya verêne de yewbînan ra fehm bikerê. Seba ke ma yewbînan ra fehm bikin, lazim o ke ma demeyêk pîya bimanin û seba fehmkerdişî xeyret bikin, eleqe nişan bidin.

Meselaya yewbînan ra fehmkerdişî, hetêk ra têkilîye ra eleqedar a. Çiqas têkilîya ma zêde bo, ma hende benê aşnayê lehçeyanê bînan. La hetêk ra zî standardbîyayîş zaf muhîm o. Gama ke mi panel de kirdkî qisey kerd, herçiqas embazê mi Can Êzîdxeloyî tercumeyê soranî kerdêne zî ancî soranan û hewramîyan pîya va, ma se ra heştay to ra fehm kerd.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

CORA-CÊR

- 1- Goreyê teqwîmê mîladî ra menga şeşine
- 2- Weyra, eksê "tîya"yî - Ziwanê ereban, ziwano ke erebî qisey kenê
- 3- Herfê bêvengî yê "ekin"î -

- Kilmnuştîşê Dewletanê Yewbîyayanê Amerîka - Bax, cayo ke tede engurêrî benê
- 4- Ca - "Mem û Zîne" de keso fesad û fuzul
- 5- Çîyo ke abîyo, eksê "anê-bîyaye"yî - Mîyanê "dore"
- 6- Caxe, haceta ke pê karê

- 9- Werd - Sembolê qela - Çem, robar
- 10- Adirgan, kuçelane; cayo ket ede adir webeno - Mexmele, serepêşa ke kênayî erzenê xo ser

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Piro dên ... (vateyo menşur ke kirdan wextê herbê 1925î de vato.)
- 2- Xerîb, xam pêşe - Pereyo ke warîdatî ser hetê dewlete ra arêdîyeno
- 3- Îşaretê plaka yê Afrîkaya Başûrî - Seba kesê hîrêyinî zemîrêk
- 4- Maye, mare, dadî
- 5- Fina, hewna, gilangna, şopna - Canê merdimî de ma-

- seyeyo qîcek ke rêm girewto
- 6- Xurîn, keso ke serê şodirî hema çîyêk nêwerdo - Cebheyê Xarpêti yê Herbê Şêx Seîdî de qumandaro namdar
- 7- Prerfîkso ke manaya menfîye dano çekuyan - Qerbelek, benek; sîya û sipî tîmîyan ra
- 8- Refê teyran - Sembolê amerîkyumî - Suret, çehre
- 9- Xîtabkerdişê birayê pîlî/kekî - Bîber, bacike
- 10- Kelmîze, domana ke nêşkenena mîza xo bitepişa

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	M	E	H	D	Î	O	Z	S	O	Y
2	E	S	T	O	R		A	N	T	E
3	H	E		R	E	H	N		E	W
4	A	R	A	M		E	Y	E	L	
5	B		M	E	T	R	A	N		L
6	A	W	E		A	D	R	E	S	E
7	D	E	Y	Î	R	E		R	E	Z
8		L	E	M		M	I	J		G
9	Ç	A	N	A	Q		Ş	Î	L	Î
10	A	T	E		A	P		K	A	N

Faşîzm çi yo;
mîlçik a yan legleg a?

Yilmaz GUNEY

Domanî maya xo ra persa, va: "Dayê, faşîzm çi yo, halenê faşîstan çi yê?" Maye vera na persa layikê xo de vinete. Çünke hertim nê çekuyî televîzyon ra, radyo ra, qiseykerdişanê der-domeyê xo ra heşnaybî la nêfikirîyabî ke yenê çi mana. Nêzani-têne ke senî cewab bide ro ci. Seba ke wext qezenc bikero, va: "Kotî ra ame aqilê to no faşîst, çira to persa?" Domanî va: "Vizêrî wextê ke ez wendegeh ra agêrayêne qelebalixê kom bibî; cinî bî, camêrdî bî. Pêro yew fek ra qîrayêne. Vatêne 'Qehr bê faşîstî, halênê faşîstan vila bikerîn!' Dayê, faşîst yew mîlçik o, halênê faşîstan senî benê?"

Senî bivatêne, senî îzeh biker-dêne, mîyan ra nêvejîyaye. Wexto ke vejîyayêne çarşi-bazar, bîyêne şahidê kombîyayîş û numayîşanê şêligî. Sloganê "Faşîzm qehr bo" eşnawitîbî.

Domanî tey vetêne ke maya xo yew cewabî ra gêrena. "Faşîzm mîlçik a, legleg a, çi yo?" va. Maye kewtîbî tengasîya nêdîyayîşê cewabî. Va: "Pîyê to bêro, ma ey ra pers bike-rîme, o rindêr vano..."

"Ti nêzanena?"

"Ez kî zanena la pîyê to dahîna rind to rê îzeh keno."

Cinîke fikirîyaye ke cuya xo ya ro-jane de qasê barêk çekuyî estê ke a manaya înan nêzanena. Mesela, no

"emperyalîzm", "sosyalîzm", "anarşîzm" û "komunîzm"o ke hertim eş-nawena yenê çi mana? Sey xeylê çekuyan, vera manaya nê çekuyan de zî tim bêteleqe mendîbî. Persê lajê xo a hejneybî. Seke vazdana winî de-kewte kulinde. Vera ey de xo zefî hîs kerdêne.

Wexto ke katolî tole kerdêne, fikirî-yayêne.

Kuçeyan de çiyê beno...

Her roje bankayî yenê şelênayene...

Tim çend kesî yenê kiştene...

Vaya her çî bilez zêdîyayêne.

Çiyê bîyêne.

Xo bi xo va "Çi beno nîya, ez qet fam nêkena..."*

*Tirkî ra tadayox: **Alî Aydın ÇİÇEK**

Çime: Yilmaz Güney, Oğluma Hikayeler, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 2004, r. 78

DEMÊKÊ WINASÎ DE MI RA HES BIKE

Demêkê winasî de mi ra hes bike
Nêzdîyê vereşanî
Wexto ke roj sereyê xo çewt keno
Seba xatirwaştîşî wext nêmano

Demêkê winasî de mi ra hes bike
Cayêko teng de bibe hêvî û
Birijîye mi ser

Demêkê winasî de mi ra hes bike
Wextê pindikdayîşê daran de
Hema ke zerrî wêran û
Hêvîyê mi virnî nêbîyê

Demêkê winasî de mi ra hes bike
Demê amînbîyayîşê wisarî de
Bêre amîn bike
Zerrî de eşqî

Ehmed BAŞAK

(Kurmanckî ra tadayox: **Îhsan TEKTAŞ**)

ÇEND VATÊYE VERÊNAN

Arêdayox: Tabîb Mîralay Kavarij

Mintîqa: Çewlîg

Adir û barût yo ca d' niben.
Aqil dinya wen.
Aqil emir id nû, ho sari d'.
Aqil gird, yo dinya gird a.
Aqil pê pero niroyşen.
Astor û qatîr yobîno gên, her bîn
ligon id şin.

Awa vinetî bûy dona.
Awa vinetî ra bitersên!
Bi yo gul wusar niben.
Bon dayî ra, kênâ bîg.
Cinî hol îson kena wezîr, cinî
xirav îson kena rezîl.
Cinî xirav keyi kena xirav.
Çi rê cinî rî mehewî, ti hes ken
se zarê xwu d' hes bikir.
Çow nivon mast ma tirş o!
Çow qismet çow niwen!
Dara wuşk dara terni z' xo wa
weşnena.

Deger zerd zerdçî zon.
Dost ewil duşmen niben.
Eg merdim aqil se xwu ken raşt,
hama aqil don merdîm.
Emir legleg bi leqleq şîn.
Gejî r' her roj roşon.
Goşt û negi yobîno ra nibên.
Hebê xelî gêrena gêrena qulikê
arî ra şîna war.
Her ca d' yo bon viraz.
Her şewî yo rojî ci esta.
Her weşî d' yo qusur hest.
Heton maşa vineti wa dêst xwu
meber adir!
Hezar ti wazên, yo ti ben.
Holî vîn nibena.
Homa yo ber gên yo ber ken a.
Înson çi bonc se zon xwu ra hon-
cên.
Înson pîr ben zarrî pîr niben.
Kar xwu meverd sêr siwey,
şomê xwu verd.
Kênâ aşik xonim nîbena.
Kênê mi ez to ra vona, vewê mi
ti beşnaw.
Kerra cê xwu d' giron a, lêr bî,

şina.
Kom wen, kom seyr ken.
Kutik goşt kutik niwen!
Luwa şel her ca d' gêrena yo zo-
nayî gêna.
Merdîm heq zon xwu ra biw se
ço nêşken tuwa bikêr pê.
Merdîm hol degêr holî zon.
Merdîm hol sêr xewer a yen.
Merdîm pîl pîl a, merdim qij qij a
gêren.

Merdîm yo hew yen dinya.
Mird hal weşonî ra fom niken.
Misafir pê qismet xwu wa yen.
Nefs nefis, ti ez kerd hefs!
Non bîsol niwerên!
Pê pers şîn Qers.
Qala weş mar quli ra vejen tever.
Qelb şikîya faydi niken!
Ron aşiko bîw zêd, sawen qenê
xwu ra.
Sare to nidejen, nişte meker!
Say honyêna sayi ra, bena sûr.
Saya weş, barê heş.
Ser key id keyi niben!
Sot dawul dîr ra weş yen.
Ti çîqa gî tiyodê endêk bûy donû.
Ti merdim xirav ra bigeyr se
xirav ra şin.
Ti raştiv se xayîn belê xwu
vînen.
To çita romit ay çînên.
Xewerê malay bikir, zê malay
mekir!
Yarî bena raşt!
Yo deqa ben, hezar serr pak
niben.
Yo merdim şeyto kot qelbi se, bid
ci tera birem.
Yo merdim zaf biger se zaf çî
zon.
Zon id aste çin û.
Zon leq sari teq!
Zon to ben duşmen to!
Zot bayî qavul ben.
Zurker duşmen Homa yo.

bende: köle, hiz-
metçi

bol: çok, fazla

çiçi: ne

çule (n): kabuk

Ferhengek

dijber, -e: karşit, zit
kovare (m): dergi

misêwa: sürekli

nivîne (m): yatak

qefçil, -e: çirkin

siwane (m): şemsiye

FEYZA ADABEYÎ: "Qîymetê kitabî çin yo qîymetê murekan esto"

Tewr verê ez wazena ke ma to bî-nasnê. Ti ma rê şena qalê xo bikerê?

Ez hîris û şeş serre ya. Mi lîse qadinaya. Ez ezeb a, keyneya keyî ya, Sêwregi di yaşamîş bena.

Badê lîse to çi rê mekteb dewam nêkerd?

Mi di lîseyî wendî; ju "Siverek Kız Meslek", ju jî "Bodrum Lisesi". Deha mi îstop kerd, biqmiş bîya.

Wextê xo yê vengî de ti se kena?

Mi verî bol kitab wendê. Mi nika xwu rê bîlgîsayar, înternet giroto. Ez a tim bîlgîsayarî ser o. Ney ra jî şermayena açikçasî. Ez el îşî kena, şina kurs.

Ti eseranê xo de nameyê xo yê rastî xebitnena?

Nê, namê mino raştayin "Adalet Birsên Özayranlı" ya.

To çi sebeb ra nameyê "Feyza Adabeyî" weçîna?

Hîkayeyênda bol derg a.

Wa bo, ti vaje, ma goşdarî kenê.

Mi sifte dergî ya başî kê. Dergîyê mi namê ci "Üçüncü Boyut" bî. Xebera ailedê mi çinê bî ez a dergî vejena. Qandê coy namêndo gîzlî, rumuz mi rê lazim bî. Wexto mi "Huzur Sokağı" wendbî, ewja de "Feyza" dîye qareqterê estbî. Mi rê namê ci "Feyza" bol weş bî. Mekteb di jî xocaya ma ma rê oykuyê wendbî, ewja de "Adabeyî" dîye jewê estbî. O name jî hînî mi vîrî de mendbî. Mi tim vatê qeçê mi bibê se, ez a namê ci "Feyza" û "Adabeyî" pana. Ez ewnaya qeçê minê jî nêbenê, mi va vind, ê namî xwu ya kera. İşte o "Üçüncü Boyut" de namê mi "Feyza Adabeyî" vijya. Dima aileyê mi deha pey hesya, çiyê nêva û dergî zî bol tutulmuş bî. Name hunî mend yanî.

Qeçekya xo de ti qayîl bîya çîçî bê? Xeyalêde to yo sey nuştoxbîyayîş estbî?

Ez qeçek bîya se, mi tim qararî degîş kerdê. Mi vatê eza balerîn ba, eza kowboy ba, eza uzay savaçîsî ba... Dima mi va eza ogretmen biba. O jî nêbî. Ama tim ez qayîl bîya kitabê veja. O estbî aqildê mi de.

To tewr verên kamcîn kitabo dimlî wendbî?

Mi kitabê Koyê Berzî wendbî. Namê kitabê ci "Begê Dimlîyan" bi.

Ti tewr verê çi wext eleqedarê edebîyatî bîya?

Ez werdîyek bîya jî, ez şîya mekteb se, huna panc qurîşê mi jî bîyê se, ez şîyê Şeytan Kuçesî [Sêwregi de nameyê Qapalı Çarşı yo] mi xwu rê kitabê hîkayan girotê. Tim mi wendîş ra bol hes kerdê, mi bol kitab wendê. Winî başî kerd yanî.

To tewr verî çi wext dest bi xebata edebîyatî kerd? To çîçî ya dest pêkerd?

1999 di. Verî mi denemeyî yazî kerdî. Dima mi başlê dergî kerd, "Üçüncü Boyut" vet. Sifte winî başî kerd.

Cerîbnayîşê to cayê de neşr bî?

Îrfan Gazetesî de, Hedef Gazetesî de neşr bî. (Nê di rojnameyî Sêwregi de neşr benê.)

Eke ez şaş nêba cinîyan ra dimlî de nuştoxa ke tewr verê kitab veto ti ya û "Estanekanê Sêwregi ra" kitabê to yo verên o.

E, doxrî yo.

Bê ney kitabê to estê?

Îlk dergîyên bî, no jî îkîncî eserê min o. Ama kitab olaraq îlk eserê mino ke neşr bîyo "Estanekanê Sêwregi ra" yo.

Roportajkerdox: E. SÛKIJ

Kitabê to çiyêdo ke serê masa de vîrazîyo niyo, estanekê ke ameyê arekerdene ra ameyo meydan. Yanî goreyê tewiranê bînan girweyêdo hem wext hem zî emeg wazeno. Sebebê qayîlbîyena kerdişê girweyêdo winasî çîçî bî?

Mi va wa istanikê ma nêbê vinî.

Nika xebata ke ti ser o gureyena yan zî çape rê amade ya esta?

Esta. Tirkî ya "Istanikanê Sêwregi ra" esta, "Dimlî-Kirdasî-Tirkî Vateyê Verînan" estê, nêzdîyê hezar û se tene mi arê kerdê. "Kırık Düşler Atölyesi" dîye fina kitabêndê mi esto.

Yanî nê qedîyayê?

Hema hema qadîyayê.

Nê do çi wext wendoxan a bêrê pêhet?

Gerek yayinevîyê bivînî û ustlenmiş bo, yoksa durumê mi çin yo ez înan veja.

To wexto ke qerarê xebatêna winasî da, ê ke çorşmedê to de yê to rê na mewzû de se va? To rê tepkîyêdo senîn musna?

Heme huyay mi, va "No çîçî yo, ti ya nîna se kena?" İşte delxe ravernay. Ema ez qerarî bîya, mi va "Eza bikera". Nika jî ez, mesela, çî arê kena se hema yenê mi het vanê "Huna bîlgîyêndê ma esto, ti yazî nêkena?" Verî delxe ravernayê, nika deha mesela zanê, eza nê karî mîyan di.

Yanî ê ke to rê verî engel bîyê, nika destek danê to?

E, doxrî yo.

To merheleyê amadekerdiş û tetbîqkerdişê xebate de tewr verê se kerd?

Îlk olaraq mi ses kayit cîhazî giroto. Yalnız bîlgîsayarê mi çinê bî. O mi rê bol sorin bî. Ju embazê ma înternet qafeyê ci estbî, ey tam di mengî bîlgîsayarê xu da mi, mi ecele ecele yazî kê.

Merheleyê arêkerdiş û nuşîşê kitabî de to çi zehmetî antî?

Madî durumê mi rind nêbî. Ju embazênde mi estbî, Alla razî bo, Sadullah Nasanlı. Ê wexta hîris mîlyon dêbî mi. Mi xwu rê teyîbê girotbî, ses kaydî için. Ortê dîhîre, roj dîhîre keyeyê ma Diz [Qaleya Sêwregi] ser o bî, ez heya Cerrahbaba [Sewregi de nameyê turbeyê] hewna cordê ewjay şîyê. Mi xwura ses kaydî cîhazî xwu het di çarnayê. Mesela ma cinîyan a ameyê pêhet se, mi vatê "Şima istanikî zanê nêzanê?" İnan jî, verî şermayayê, vatê "Ma nêvanê, vengê ma emin kerê" felan, mi vatê "Nê" soz daye ci, a dima îşte mi qeyd kerdê. Bolinan jî min a delxe ravernayê, vatê îşte "Ti ya ney çîçî rê arê kena, ti dê se kerê?" felan. Millet mi ra delxe ravernayê, wina.

Ez yazma qonisî de bol tîtiz a, mi vatê wa herfênda ci bîle yanîş nîro. Mi o teyîb defayan a girotê sere, girotê peynî, mi vatê wa yanîş nîro. Heya maya mi qehrîyayê, mi ra vatê "Ti des finî dînle kena, ti fam nêkena?" mi vatê "Wa yanîş nêbo".

To estanekî arê kerdî. To dî ke çend çeşîdê yew estaneke estê. To ê estanekî senî nuştî?

Ê ke farqî çeşîdê ci estê, mi ê çeşîdê ci nayê pêya, kerdê temîyan û kerdê ju parçe.

Pekî to merheleyê çapkerdişê de çi zehmetî antî?

Tim madîyat o vijyeno orte. Mesela, ez a mêrdekî rê telefon akera, perê mi çinî yê. Juyêdo sinasnaye estbî Telekom di. Ez şîyê mi ewja ra telefon akerdê, mi vatê "Abê, ez o peranê to dima bida." Xwura yayinevî mi rê, nêakê dîye, new mengî tim hunî deyn a mi yayinevî re telefon akê. Ez şîya İstanbul.

Destê to de adrese falan çiyê çin bî?

Nê nê, çinî yo. Ez şîya İstanbul, mi va "Eza senî bikera?" Embazênda mi va "Mehmed Uzun istanikan arê keno." Tabî eza senî bigeyra ci. Mi kê warda xwunan ra gîzlîce Mehmed Uzunî rê telefon akerd, mi va "Ez qayîl a kitap veja, ez nêzana eza şira kotî". Va "Şo Elma ve Sî Yayınları estê, şo ewja." Ez şîya ewja, ez tenya ya, ez keynek a, ez İstanbulî nêzana, ez bol tersena.

İstanbul de kesê to çin bî?

Wayê mi estê. Wayê mi estê jî ez tenya şina. Ju madîyat mi rê bol problem bî, ju jî ez keynek a dîye, mi nêşayî rahat-rahat şîrê cayê. İstanbul o, ez tersena. Ez şîya ewja, ey va "Şo Doz Yayinevi". Ez şîya Doz Yayinevi, ey va "Temam, ma qebl kenê". Ey jî emin nêke. Hetta ju eminênde bol îlgînc esto. Mi verî da Doz Yayinevi. Doz Yayinevi emin ke, "İşte ma do na meng vejî, na meng vejî, na meng vejî..." Mi va "Şîma yê çî rê wuna kenê? Şîma yê tim ertelemiş kenê". Koroxlî dîye mêrdekê esto ewja de. Huwa va "Sen kendini Tolstoy mu sanıyorsun?" Yanî gerek vajo "Na keynek a, na eminandê ma ya uxraşmiş bena, ma nay rê yardimcî bê".

Ganî to rê destek bivejîyayê, vera ci hewesê to zî kerdê bişikî?

Ustelik wayîrê yayinevî yo, duşunmiş bi. Va îşte "Ti Tolstoy a?" Mi va "Nê ez Dostoyevskî ya". A bol çetin bî, bol-bol çetin bî.

Pekî to û Vate ya senî pê şinasna, şîma senî pê kerd?

Herhalde Doz Yayınları va "Ewja de juyê esto", ez şîya ewja. Deniz Bey senî vîna se, bol begen ke. Va "Ma dê duzeltmeyanê ci bikerê". O duzeltme jî tam new mengî ravêrd. Duzeltmeyî ra bol her kelîma, di parçey-hîrê kerdê, di parçey-hîrê kerdê. Wunî jî kes nêşeno weş biwano.

Yanî ti ya vana ke eslê ci xeripîya?

Nê aslê ci nêxeripîya de, wanayîşê ci bi çetin.

To merheleyê arêkerdiş, nuştîş û çapkerdişê kitabî de kamî yan zî kaman ra ardim girewt?

Arekêrdene de ez tenya bîya. Sadullah Nasanlı, embazê ma Ferman ey xwura bîlgîsayar nêdayê mi se, mi nêşayê vejo. Êgana mi Ayten û İstanbul de lajê embirîyandê ma, namê ci Mehmet, yazîkerdene de bol yardimcî bî. Ey xarîcîn de jî kesî mi re yardim nêke.

Dewamê xo: r. 5 >>>

>>>

To nê estanekî hîna zaf çorşmedê xo ra arê kerdî? Yanî ti nêşîya dew bi dew nêgeyraya?

Nê, yanî îmkanê mi çine bî. Hem madîyat olarak hem jî maya mi hunî çîye re îzin nêdana.

Mi vatêne qey ti gêraya. Çike to xebatênda hera viraşta. O wext to cayo teng de zaf kar becermiş kerdo. Pekî cinî biyene nê merhelan de to rê pozîtîf û negatîf te-sîrê ci senî bî?

Îşte cinî bîya diye, mesela, mi neşayê şîro dawa. Ez bişîyayê belkî mi se tene arê kerdê. Ama fina cinî bîya, ez rahat şayê cinîyan a qisey bikerê, guvenmişê mi bîyê. Heta verê ney mengêdi mengî Şaban Şenates xocayî mi rê telefon ake. Va "Ma pîya şîrê dewan, istanikan arê kerê" Mi va "Yanê ez nêşena bêra, îznê mi çin yo."

Merheleyê arêkerdiş, nuş-tiş û çapkerdişê kitabê to çend wext ramit?

Toplam de panc serrî ramit, 2000 de mi başle ke, 2005 de jî basılmış bî. Arêkerdene serrê, yazîkerdene nêzdîye panc-şes mengî, basimî jî new mengî ramit.

Ti kitabê xo de qet cayê de kemaneyê hîs kena, yan zî eke ti nê kitabî fina newe ra neşr bikera ti qayîl a se bikera?

Nika nîno mi vîrî. Ema mesela qayîl a ke her istanikî re istanik a îlgîlî resmê piro da.

Wextê hazirkerdişê kitabî de, o wext ra heta nika çîyê ke to nêşayo xo vîr ra bikerê, vîrameyîşê to yê balkêşî estê? Ti şena vajê?

Bolî yê. Maya embazda ma, ma ci ra istanikî dînle kerdîbî. Mi vengê ci qeyd kerdbî, dima maya embazda ma bî rehmetî. Embaza ma verî vatê "Ti dê ney se kerê?" felan, dima vatê "Ê ses qaydî bide mi, vengê marda min o."

Dima, wexta mi "ana sınıfı öğretmenliği" rê staj kerdê, mi no kitab berd xocada ma rê. Tirk bî, va "Ez ney fam nêkena." Mi va "Temam". Mi na tirkîya kitabî be ci rê. Va "No jî basilî nîyo." Ti ya vana "Wa tirkî bo", îşte o jî tirkî yo to rê! Yanê qayîl nîyê biwanê ya, maney vînenê.

Mi wexta başlê dergî ke se, merdimêndê ma bol zengîn esto. O gerek yardimcî bo, emin bo, ey va "Ez to rê vana nê girwî verade. Ti dê Sûk di vînî bê". Mi va "Eza vînî nêba îşallah". Mi badê ey kitab vet. Mi dergî de roportajê zî viraşt û qiseyê ê mêrdekî yazî kerdî. Mi va îşte "Ney mi rê wina vato" felan. Ey jî dîbî herhal de, vatbî "Feyza

ma kitab de rezîl kerdê" felan. A mi hem dergî vet hem jî kitab vet, ema bi îzindê Allay a rezîl nêbîya, vînî nêbîya.

Mi kitab vet tepîya se, Koyo Berz amebi Sûk. Qey miletî vatbî "Keynekênda wina kitab veto dimlî." O jî dezadê min a pîya amey kê ma. O şî tepîya se, maya mi qîyamet qilayna, va "Senî camêrd yeno kê ma!" Yanê ez deha bîya yazar se camêrd do bêro jî şîro jî. Yanê bol qehrîyebî.

Mi no kitab vet se, mi berd mekteb. Embazanê mi, yanê en azindan wa arê bîyayê ser, wa bewnayê no çîyê yo, wa çîyê pers kerdayê. Kesinlikle qe îlgîlenmiş nêbî, nêva "Tebrik kena" felan. Ema rojê embaza ma murekî viraştîbî, goşareyî ardî, hemina ser o arê bîyaye. Vatê "Nê goşareyî çî weşî yê, nê emînî çî weşî yê!" Yanê qîymetê kitabî çin yo qîymetê murekan esto. Kitabdê mi rê qe îlgî nêbî açîkçasî, kesî nêwend. Ez jî bol bîya hêrs mi va "Ez a nê kitaban bera Hurrîyet Caddesî de heminan biveşna". Yanê ez bol qahrîyaya. Dima mi va ez çîyêndu hunî bikera se, ê dê vajê "Ox, ma Feyza rê va 'Mek, mek, mek' ay ke, oxê ma bî ci rê". Sîrf hunî nêvajê diye mi emîn nêke. Ew mi va "Mi emeg dayo ney, tarîx de no do îllem cayê xo bivîno!"

Ti rewşa ewroyê edebîyatê kirmanckî ser o çî fikirîna?

Bol weş o yanê. Baya kitabî yê vejîyenê, baya zîwanê ma ser o girweyênê ema keso nêwaneno. Mesela, no kitabo ke mi dest, ju sûkijê ma veto. Mi a rojê ewnayê ney ra, ju vano îşte "No jî bîyo yazar". Ju vano "Her bir cumle bir sayfayı kaplamış." Her ju çîyê vano yanê. Nê mêrdekî ney rê emeg dayo. Çîyo ze neyî mi jî yaşamiş ke. Mi rê jî bolinan vatê "Ma to tebrîk kenê ema to çî rê dimlî yazî ke, to çî rê tirkî yazî nêke?" Mi jî vatê "O zîwanê ma yo!"

Yanî ma na mewzû de merdîmanê xo rê îtibar nêkenê?

Tayn hunî.

Ê ke qayîl ê warê kirmanckî de binusê, înan rê pêşnîyazê to çî yo?

Mesela, telefonê mi tim mi hetek de yo. Ez tim goşdarîya înan kena. Qisey kenê se, ez çîyê tepîşena se, hema ey yazî kena. Ê ke qayîl ê dimlî yazî kerê, ya teyîbê ci ya telefonê ci, ya ses qayit cîhazîyê ci, ya jî defterêndu werdî ci het bo. Wa yazî kerê, wa dîbilgîsîyê xwu şenê se geliştirmiş kerê.

Qandê wextê xo mi rê abirnayîş û cewabê samîmî dayîşê ez to rê sipas kena. Xebatandê to û heyatê to yê edebî de ez to rê serkewtene wazena.

XO ÎNKAR KERDENE Û RAYA HEQÎ

Îbrahîmê XAŞAXAŞE

Qizilbaş-elewî xo mîyan de vanê "Kam ke eslê xo înkareno, heramzade yo!" Bingeyê na vatene de sirê bawerîya elewîtiye nimite yo. Aye ra elewî vanê, "Sir, zereyê sirî de nimite yo, însan ke bi çîmê zerrî nîyanêdo ne sirî ra çîyê fam keno ne kî heqîqetê Raya Heqî vînenê."

Baba Bertal

Goreyê felsefeyê qizilbaş-elewîyan ra manaya Raya Heqî verê cû kultur û zîwanê xo, bed û bawerîya xo, aj û ûjê xo naskerden a, ci rê wayîr vejîyayen a. Bi vatişêde bîn, raya xo ramiten a, kultur û bawerîya xo ra nêşermayayen a. Yanî eslê xo înkarenerden a. Raştîya xo kî na wa.

Her nebat koka xo ser o beno kewe. Koka xo ser o tewr rindek o, bi can û ruh o. Teyr û turî û candarê bînî kî qefle bi qefle bi eslê xo, xo mîyan de ciwîyenê û bi reng û vengê xo yê.

Dinya de îklîmî û hardî cîyacıya yê. Candarî kî goreyê nê îklîman û hardan şekl gênê. Her candar hardê xo de, mekanê xo de, tewr rind ciwîyeno û baxtîyar o. Tayê candarî estê ke hard û îklîmê xo ra qedere nêciwîyenê. Mavajî, nebatê ke îklîm û hardê Afrîka de benê kewe û ciwîyenê, ê nebatî îklîmê Sîbîrya de nêciwîyenê, permelîne û benê puç. Îşte ma însanî kî nîyayî me.

Însan candarêde sosyal o. Bi degeranê xo, hardê xo de, qomê xo mîyan de, bi reng û vengê xo tewr bextîyar ciwîyeno. Goreyê mi, însan çîqas ke bîmusone îk-

lîman û welatanê bînan û çîqas ke entegreyê kulturê şaranê bînan bibo kî ancîya mezgê xo cayo ke tede ameyo dinya uja der o. Yanî mezgê xo welatê xo, kultur û bawerîya xo der o.

Bi vatişêde bîn, her candar, hardê xo de bi reng û vengê xo tewr baxtîyar û xo yo. Tayê îstîsnayî kî na rewşe nêvurnenê ra.

Sirê Raya Heqî ke ma cor de qalê ci kerd, mi gore, no sir, bîlhesa no heqîqet ano ra zîwan. Lê çî hêf ke bîlhesa qismêde elewîyê kurdan (qizilbaş-elewî) se-

medê asîmîle bîyayena xo ra, bawerîya xo ra kewtê dûrî. Bi felsefeyê Raya Heqî ney, bi fikrê asîmîlêkerdoxan fikirîyenê. Aye ra mezgê xo vila, fikrê xo pirtle yo. Hetê ra vanê "Ma giredayeyê Raya Heqî me, kam ke eslê xo înkareno heramzade yo" lê heto bîn ra kî vanê "Ma kurd-tirk çî ferq keno, ma însanî me..."

Pekî, çira hîna mezgê tayênan wina vila yo, çira xo înkarenerê?

Tabî kî sebebê bînî kî estê lê esas sebeb asîmîle bîyayen a. Ma kurdî, mexdur ê asîmîlasyonî me. Bîrîna asîmîlasyonî rew weş nêbena. Asîmîlasyon sey kermê dare însanî koçeno û poyneno. Însanê ke asîmîle bîyê, ê endî xo nîyê, benê xulamê asîmîlekerdoxan. Bê qese, dîrekt yan kî înderekt benê dişmenê bed û bawerîya xo û

dişmenê koka xo. Asîmîlekerdoxî kî ca bi ca kar û gureyê xo yê qilêrinan bi nê kesan danê kerdene. Bi kilmîye, asîmîle bîyayeyî bêcan û bêruh ê, sey kengerê huşkî yê, va kamjî hetî ser bisiripno, ê kî ê hetî ser kaş benê û şonê.

Asîmîlasyon însanî sey kermê dare koçeno û keno puç. Coka asîmîlasyon peymanî enternasyonale de sey "sucê însanîyetî" ameyo qebl kerdene.

Seke şima kî zanenê kurdan, verba nê sucê însanîyetî de bi ked û emega girde mucadele kerd. Na babete de kî xeylî berdelî dayî û hîna kî danê. Çîqas ke mezgê qismê şarê ma hîna zelal nêbîyo kî no xusus de merheleya ke ameya girewtênê înkarenerbena.

Nika roje a roj a, ganî ma kurdî wayîrê xo vejîme. Heyanî ke ma bi îradeyê mîlî nêfîkrîme, ne binê bandore ra xelesînîme ra, ne kî benîme azad. Ma ancax bi jubîyena xo, bi coş û hêzê xo, hukmê zaliman û xo înkarkerdoxan kenîme parçe û erzenîme silondî ser.

WERDÊ
MA

HÊLIGE

Amadekare:
Nadîre Guntaş Aldatmaz**Malzeme:** Hêlige, hakî, rûn, sole.

Viraştîş: Hêlige cêra bike, nêrikê orteyî birzerze, çend rey zereyê awe de pak bişuyê. Pê kardî hurdî bike, deke zereyê tencikêde girsî, sole bierze ci û adirî ser ne. Luzimîya awe çin a. Hêlige bi xo awa xo verdena ra û tey pewjîna. Çend kelî ke amey ci, adir ra bigê, key ke bîye serdine biguvisne, sey gude tase de rone. Tencikode bîn de rûn bivilisne ro, hakan ci şikne. Hakî ke tenê pewjîyayî hêlige kî deke û çend deqayî pîya sûr bike û adir ra rone.

Werdişê hêlige o îdeal, pê nanê tîrî (nano eşkava) û pê doyî yo. Hêlige orteyê nanê tîrî de têrapîse û pê doyî bore.

Afiyet bo!

NO SEWBÎNA BÎ

Bedrîye TOPAÇ

Wext tim wina bî
Sixletê mi bî
Sixletê min o bêkes...
Versîya mi de vinetêne
Musnayêne
Mi de qisey kerdêne
Qalê roştîye kerdêne tarî de
Dilopê şiliye dayêne zerrîya mi ro
Dirbetî piştêne
La no sewbîna bî
Wext şî
Şî bêveng
No sewbîna bî
Ez tenya menda

ÇIMXEZAL!

Şeyda ASMÎN

Ma bi weyr dî çimxezalo. Ti kotî ya? Vengê mi heşnena? Yan ti kî sey ê bînan, sey waştîyê mi, sey maya mi, pîyê mi, embazanê mi, der û cîrananê mi, bi kilmîye sey nê dem û dewranî kerrê vengê min a? Çira? No ziwano ke ez qisey kena ti ci ra fam nêkena? Yan hewt qatî binê hardî der a? Ti zanena ez seba to çiqas renc û ezab oncena? Nêzanena? Ez aşiq û dîwaneya to ya. Mi xirab zerrî kerda to. Xirab!...

Çimsîya û çimxezalê mi, ez naye to rê vana

Zericanê mi, ez to rê vana
Senî ke çol têsanê awe yo,
ez kî wina têsana to ya

Vergî ra vêsanêr vêsanê to ya

Memî çî dîyo ke leyê yê ke mi seba to dîyê

Mecnun bêro mi ra pers bikerero çolî

Nuh tufanî

Kerem koyan

Zîn, Leyla û Aslîye pawitîşî...

Mi ti bîrê hewt nê, hawtês qatî xorîn ra bi nenugan kinîta veta. De mi rê naye meke. Na sewdalîya xo rê naye meke. Na sewdadara xo rê naye meke. Mi de bizîye. Mi de gix bike. Mi de bul bike. Mi de raye ra şo. Çekuya verênê mi rê vaje. Mi de azeb be. Mi de pîr û kal be.

Bê mi de biherikîye
Biherikîye
Biherikîye

Bibe şîre
Bibe hikaye
Bibe şanike
Bibe roman
Bibe çemê Goşkarî û Muradî
Mi de biherikîye
Dicle bireso Feratî
Awa Zê bibo serkêşa pêro kilaman

Mi rê boya welatê esmerî bîya. A boya ke binê xopanê tarîxî de menda. A boya ke wextê wextan ra wextêk de sermîyan bîye. Aşiq û maşuqî pê sermest bîyêne. A boya misk û enberî. A boya gul û sosinan. A boya nergiz û şîlan. A boya kinkor û nêrîbendî. A boya mendik û soyî. A boya ribêsanê wisarê wareyan. A boya adirê gonîyan. A boya çaya serê tiramî. A boya herre. A boya ziyade boya anuxî. A boya anuxê asêyan.

Mi rê boya maya mi bîya. A boya domaniya mi.

Mi va boya domaniya mi, nê? Heya, o taw ez û ti ma teyna bîme. Mabênê ma de jûyode bîn, ziwano de bîn çin bî. Vîra mi bi to xemelîyaye bîye. Ziwano de bîn hîna sey vaşê pîncî tede zîl nêdaybî. Mi hîna çêver to ser de ca nêdaybî. Mi hîna peyê xo nêçarnaybî to. Hîna jû dîksilêman nêkewtbî mezgê mi û dara to ya mazêre nêkutêne. Ez qic bîya. Ez hîna zaf qic bîya. Ez hîna ne hayrê xo de bîya ne kî hayrê felekê çimbelekî de bîya.

Heq bo, pîr bo! Çimxezalo dîksilêman, mi nê nêkerd uca. Tawo ke ez hayrê xo bîya, ê dîksilêmanî dara to ya mazêre kutibî, kutibî kerdîbî simer. Tenê koka to mendbî. A kî sey astorê kehêlî ver bi

huşkbîyene şîyêne. Tawo ke ez hayrê to bîya, mi da xo ra, mi porê xo ruçikna, mi rûyê xo dirna, mi dormarê xo de nîyada, kes çin bî. Ez tuk û teyna bîya. Kam şikîno çikîniya bêvenge biheşno? Zafêrî nêzanenê a esta kî!

Maya mi. Heya çimxezal, maya mi resaye hawarê mi. Vengê maya mi mekanode dîrî ra, mekanê domaniya mi ra ame resa mi. O vengê aye mi rê bî awe. Mi ti bi a awe aw daye. A awa zelale. A awa koyanê berzan. A awa cuye.

Cuye aye de herekîyêne. Aye ra dot her çî merg bî. Mergode qefçil. Mergode fekbayîn.

Ti zanena çimxezal, dirbeta min a tewr xorîne çik a? Yan kî to ra se vajî, kanê cuya her kesî de rengode dîyarker esto. Yê mi çik o, ti zanena, verdeştîş. Yan kî ma şikîme vajîme hereykewtîş. Ez newe newe têresena ke sebebê xo ti ya. Mi rew ra ferq kerdbî la ez nêşikîyêne sebebê ey nas bikerî. Eke ma rew ra jûmîni nas bikerdêne, hîni rastî eke mi rew ra halê to bidîyêne û ez biçerexîyêne to, her çî hende herey nêkewtêne. Ti zana nika tenê tersêkê mi esto, bê ke mirdiya xo bi to binusnî, bimirî.

Êê çimxezal, nê vateyan ra pey êdî gereke ti mi rê nazan mekerê. Xo nata bota mederê. Nê çimanê min ê sewdalîyanê xo bê xo meverderê. Nêbo ê kor bê. Nêbo lîlika înan birijîyo. Awa şîyaye biverdîyo înan ser.

Eza aşîqa to.
Eza şeydaya to.

Kefercenê/Efrîn, 06.10.2013

ZIWAN

Ziwano ziwano la çî ziwano
Lal û taprês kerdî ti ziwano
Ti çinê bê, do se bo qe ziwano?
La bê to nêbeno qe ziwano

Hele bewnîyê, visto dîrî ma ra ziwano
Ma kerdê bêzar û bêziwan
Winî ardo halê ke no ziwano
Hele bewnîyê do se bo, no ziwano

La verdayo no dûz de ziwano
Kes hinî nîno nezdîdê nê ziwani
Fehm nêkena pîrik torinî ra
Torinî fehm nêkenê kalik û pîrik ra

La hele bewnîyê do se bo?
Do vinî bo dûz û ware de no ziwano
Mileta ke ziwane xo kerdo vinî,
Verîn a şîya, kokê xo kerdo vinî

Lazim o, şima rê ziwane şima
La ê ke vanê ma nêzanê nê ziwani...
Hele bewnî xo çorşmeyê, ti yê kotî?
Ageyre heyran ageyre, raya to ray nîya!

Ageyre bira, ageyre wayê,
Ageyre xalê, ageyre emê,
Ageyre apo, ageyre êgan,
Ageyre deza, ageyre xalza...

Ageyrê xo ser, ageyrê ziwandê xo ser!
Ageyrê kulturde xo ser...
Aya bê, werzê, ageyrê esildê xo ser!
Ageyrê cîsn û binîyatde xo ser!

Fîruzan DEMIR

HESENÊ HUSEYNÎ Û VERG

Arêkerdox: **Alî Fûad DOĞUÇ**

Çime: **Şukrî DOĞUÇ**

Mintîqa: **Licê**

Hesenê Huseynî kalikanê ma ra bîyo. Merdimêko zehf xidar bîyo, zehf serbest bîyo. Nêtersawo. Di koyê Cinezûrî (yew dewa Licê ya) de, di ê zemanî de hebêke vergo har bîyo. Karwan betal kerdo, yanî karwan nêftarawo uca ro şoro. Misêwa mûsawo goştê însanan boro. Sîlih zî çinê bîyo. Ê zemanî de sîlih hema çinê bîyo, yanî ti-ving çinê bîyo.

Mîreyêkê Liceyî bîyo, şirawito dimay Hesenê Huseynî, vato wa bêro ê vergî bikişo. Û zimistan o zî. Hesenê Huseynî go şoro bi çi vergî bikişo? Bi balte bîyo. Balteyê xwu giroto, new-des hebî bizê xwu zî day vernîyê xwu. Vewrî ya. Vewrî nêşikêna. Di vewrî de wişto we; pê ku kutik tedir şoro, kutikê ci pê ku tedir şoro; yanî eger bizî tedir bê, kutik zî tedir şino, bizî tedir nêbê kutik nêşino. Enê, heywanî day vernîyê xwu û kutikê ci dawo dimay ci û şîyo. Şîyo kewto qarşî, ma vanê "Ziyaretê Dîkan". Ziyarê Dîkan ro qelebyawo hetê Cinezûrî ser, ê vergî Zinarê Cinezûrî ra o dîyo. Verg misêwa şîyo di zinar de vinderto, yanî rêbirê karwanî yo; karwan bêro, şino vernîyê karwanî.

Verg wişto we, hamewo, verg hamewo, tabî eno zî henî raver şîyo. Vergî nîzdikî ro ci kerda, bizî xwura remayê, eleqeyê biza nêkerdo. Bizî remayê, nawîyê kutikî zî bîya, bîya kûstîni ci, hamewo xwu kuwawo mîyanê linganê wayîrê xwu. Kûstawo û vewrî

hereşanî kerda. Wuşto we. Ê, vergî nîzdikî ro ci kerda, go verg bipero bi mêrikî. Eno wuşto we, qiney torzîni dawa mîyanê paştey kutikî ro, yanî mîyanê hur dî milanê ci yê verîna ro. Dawo pero, kutikî hucûm kerdo, perawo vergî, vergî midaxeleyê kutikî nêkerdo, tim xwu anto bi Hesenê Huseynî. Ê hawnîyawo kutik qewetin o, kutikî zorê ci berdo. Ro ci geyraw a, kutik û verg çemelyayê ra jobînan. Çemelyayê ra jobînan, enê keyse dîya, torzîni dawo vergî ro. Verg kewto, kutik kewto ser verg xeneqawo.

Verg xeneqawo. Enê henî bastêq, qey kerdo çentikê xwu û xwu dir berdo, henî eyşto verê kutikî. Vanê gava ku kutik vergî bixeneqno pûrtê ci kono fekê kutikî, kutik virêceno. Henî bastêq eyşto ver; kutikî werdo, virito. Yanî ê mûyî fekê ci ra vecyayê.

Heywanê xwu girotê hamewo keye. Hamewo keye, wuşto we, şîyo Licey. Vato, "Welle mi verg kişt." Verg kişt, hendî karwan serbest bîyo. A rayîre rayîrê zemanî karwanî bîya, karwan tero şîyo û hamewo. Yanî hendî insanî eftarayê tero şorê. Ancî zî gerçî vergî bîyê feqet vergêko ana însanan boro, vergê hende harî hendî çinê bîyê.

BAWERÎYANÊ MA RA - II

Arêkerdox: **Sevîm AYDIN**

Vatox: **Riza Aydın**

Mintîqa: **Çêrme**

• Dewa ma de mêrikê bî, nameyê ey Zernewel (Zernê Welî) bî. Cênîya ey harîxe gureta. Vato "Gulê, Gulê, Gulê! Harîxa to feqîranê Arnesî rê şêro. Ê ke toraqê xo çinê inû rê şêro."

• Pîyaz ke zaf tûj vejîya vanê, "Ëyê ke ramitê tede fisî kerdê."

• Dewe de ke awe zaf girîyêne vatêne, awe zaf megîrîne dişmen beno zêde.

• Şîlye ke nêvarêne, hard ke zaf bîyêne huşk vatêne, "Serê here buşîyê, şîlye bivaro."

• Şîlye ke ebe rozû zaf varêne nêginêne ra, vatêne, "Şêrê şîlye tencere kerê bîyarê, bigirênê, tencere de zûya bo, hewr gineno ra beno germ."

• Zimistan ke bîyêne puk, firtine, va zaf amêne nêvindetêne, vatêne "Hardû berê berzê ra vayî ver, bara vayî ci dê, va vindero."

• Roja şêşemîye lê ro adir ser nêne, vatêne roja bimbarek a, roja Ana Fadîma wa. Kincî nêşutêne. Rowar nêkerdêne a roze. Jûyo ke raya xo esta cawû ro şono, a roze çê xo ra nêşîyêne. Roja şêşemîye roja girane bîye.

• Pîrnike ke lerze kerd, mêmmanî yêne. Eke hetê raşt ra lerze kerd, bavayî yêne, mordemê pîlî yêne. Yanî ya Kûreşû yêne ya kî Bamasurû yêne. Hetê çepî ra ke pîrnike lerze kerd, mordemê xamî yêne.

• Çêwû ke bar kerdêne şîyêne warû, şûyanû xo rê fekê derû de ya kî hênîyû ser o holike viraştêne, lozine kî tede verdênê. Holika xo ke qedênê amênê çêwû ra ron, sole, kerge, hardî berdêne bizêke, kerge potêne werdêne. Eke şûyanû beşe mekerdênê çêwû ra jû cênike şîyênê ci rê potêne.

MESELAYANÊ HARÛN REŞÎT Û BEHLULÊ DANAYÎ RA

Arêkerdox:
Îsmet BOR

Rojêk Harûn Reşît vejîyeno serê holî, cinîye ey ha goşt kena wurdî. No bênate de Behlulê Dana zî ha yo binê holî ra vîyarano ra û fekê xo de wina vano:

- Homa hend pîl o ke, dinya keno zereyê çuleyê hakî, ne dinya bena qije, ne zî hak beno gird.

Harûn Reşît vano:

- Mi qedayê wina zure ra kerdo!

Behlulê Dana vano:

- Eke ti bawer nêkenî de mi rê çimanê xo pîyor cine!

Harûn Reşît çimanê xo cineno pîyor.

Behlulê Dana vano:

- De nika çimanê xo ake!

Harûn Reşît çimanê xo keno a, eke bîyo yew cinîye û ha yo yew welato xerîb de yo. Kesî nas nêkeno, sey biza gêje der û dorê xo ewnîyeno. Bêçare yo, nêzano kam het a şîyoro.

No halê Harûn Reşîtî bala yew merdimî anceno. No merdim şino vano:

- Kênê mi, ti kam a? Ez bawer keno ti xerîb a?

Harûn Reşît vano:

- Apo, ez karwanî ser o kewta, ez bîya vînd, ez nêzana ez kamca ya.

No merdim Harûn Reşîtî beno keyê xo, marreyê ey û lajê xo birneno, ey keno veyvê xo.

Serrîyek bênate ra vîyarano ra, Harûn Reşît nêweşê qijî vejîyeno, beno hemle. Wextê ey beno de, yew pîyze de diletan ano dinya.

Rojêk Harûn Reşît û

mêrdeyê xo vejîyenê sûke, Behlulê Dana raştê înan yeno. Harûn Reşît kuweno Behlulî lîyak û vano:

- Mi kerdo, ti mekirî, ti mi no halet ra bixelisnî.

Behlulê Dana vano:

- De reyna çimanê xo pîyor cine!

Harûn Reşît çimanê xo cineno pîyor, Behlul vano:

- De çimanê xo ake.

Harûn Reşît çimanê xo keno a, eke heli a hel a ke o serê holî ya bi, eynî a hel a, cinîyê ey ha goşt kena wurdî û Behlul zî ha yo binê holî ra vîyarano ra û eynî qalê xo vano:

- Homa hend pîl o ke, dinya keno zereyê çuleyê hakî, ne dinya bena qije, ne zî hak beno gird...

Harûn Reşît na rey vano:

- Amenna!

Behlulê Dana vano:

- To yew pîyze de di ardî dinya. La hîn xora ti vanî amenna!

TUCARÊ DÎKAN

Fatîh BURKE

Yew wext, yew dewê Kurdistanî de yew merdimo tucar beno. No merdim payîz xelîyek dîkan erînenno keno zereyê axurî. Dewijî pers kenî vanî:

- Lîya to hend dîkî erînayê û kerdî axur, ti nînan pê se kenî?

Merdimo tucar vano:

- Ez emser herindê tûşkan de qayîl a dîkan weye bikerî û wesarî biberî Diyarbek de biroşî. Tûşkî zehmet ê. Dîkî, hend zehmetê xo çinîk o.

Dewijî vanî:

- Lîya ti bîyî gejj! Qey dîkî mêşne yî ti benî Diyarbek de roşenî? Ti senî hend dîkan benî resnenî Diyarbek?

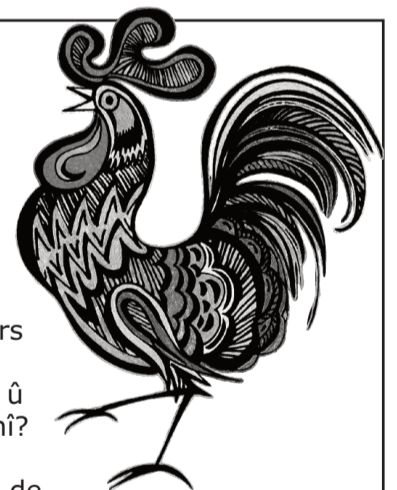
Tucar zaf rik o. Vano:

- Şima qarîşê gureyê mi mebên! Tucar ez o, şima nîyê!

Wesar dîyen, vovr erd ra şina, dîkî zî bîyê gird. Tucar xo bi xo vano, dîkî mi hîn ameyî rotiş. Ez siba berî Diyarbek de biroşî.

Serî sibayî rew ra dîkan keno tever, vano ez berî Diyarbek. Lakim her yew dîk nîyeno yew het a, remeno şino. Tucar yew çarr keno xo dest û kuweno dîkan dima, vano:

- Mi telaqê şima no! Çira şima saetê nimajî zanê û reyare Diyarbekî nêzanê!

DEYÎRA HESÊ ZEWHRÊ SILÊMÛNÎ*

Arêkerdax: Îrfan SÎMSERKÎSÎJ
Mintîqa: Mîyaran

Serî Birciki¹ kerre wû
Binî Birciki kerre wû
Hewar derdû da dayki zerewû
Hesê mi axa w' newe wû

Gidî daykê lêrû, daykê lêrû
Ez kor bû, kerr bû axayê mi

Daykê lê Çîrrê Bircik² berî ver di
Zewhre³ şûna awka serdi
Hesen nîkû gûnî ver di
Ez heta ûmew' wela serdi

Hewar daykê lêrû, daykê lêrû
Ez kor bû, kerr bû axayê mi

Ey la serî Birciki bêwî dar û
Binî Birciki bêwî dar û
Hewar dato Misfa⁴ biwû esparû
Şiwû Sêraçur⁵ hekîm bîyarû
Hewar şiwû Sêraçur hekîm bîyarû
Hekîm hekîmê rîşûn û
Çî darbê qurşûnî ra nêzûnû

Gidî daykê lêrû axayê mi
Daykê kor bû Hesenê mi

Ey la fekî Kewli⁶ gir dimûn û
Bêwê Kewli gir dimûnû
Gidî gir dimûnê tîfingûnû
Eyri kewta zewncê Hesûnû⁷
Eyri kişêya zewncê Hesûnû
Daykê lêrû Hesenê mi

Daykê Axay' Xûni⁸ vëndûnû
Vênday' Ehmedî Bekî⁹ dûnû
Vûn adir ken Mehlay' Bekûnû¹⁰

Ez adir deken Geyti¹¹ miyûnû
Ez adir kenû Geyti miyûnû
Ez gên qesas zewncê Hesûnû

Daykê lêrû, daykê lêrû
Lêrû lêrû Hesenê mi

Daykê lêrû Hesê Zewhri biwû esparû
Pîşê qewxî d'¹² kîyerdû warû
Gidî pîşê qewxî d' kîyerdû warû
Di cinazê vîyertî Giharû¹³
Gidî di cinazê vîyertî Giharû
Zewncay' Hesû birîndar û

Gidî daykê lêrû, daykê lêrû
Daykê korê axayê mi

Daykê lêrû, malay' eşa ha vëndûnû
Debîyû cematê datûnû
Gidî debîyû cematê datûnû
Axay' Xûni çî nêvûnû
Hewar Axay' Xûni k' çî nêvûnû
Hes kîyerd berdîlî¹⁴ reînû¹⁵

Daykê lêrû, daykê lêrû
Kor bû, ker bû axayê mi

Daykê lêrû, tayê Hesem¹⁶ reî çînî yû
Bikişî Mist Mehmed Elîyû¹⁸
Hewar bikişî laj Mehmed Elîyû
Destû kenû masê wadîyû
Hewar lingû kenû kursî wadîyû
Govde kenû sînî¹⁹ wadîyû

Hewar daykê lêrû, daykê korê
Daykê lêrû, Hesenê mi

ÇÊNÊ ÇÊNÊ DêRDÊ TO

Çênê çênê çêna sarî
To dan jûyê maldarî
Qalind cên bar be barî
Çênê çênê derdê to

Çênê çênê derdê to
Şar mireno kula to
Kunciko teng û tarî yo
Keyf keyfê min û ti yo

Cid risîyanê sarê to
Çênê çênê derdê to
Lajê to çê de nîyo
Çênê çênê derdê to

Çena mi çêna kaputî
Des û di xort xapitî
Çênê çênê derdê to
Şar mireno serba to.

Arêkerdax: **Mutlu CAN**
Mintîqa: **Gimgim**
Vatoxe: **Gewre Tepe** (Dewa
Gimgimî Sofya ra, 75 serrîye)

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar:
Ehmedê Dirihî

meşkok (Gimgim)
morikê heşî (Dêrsim)
vaşê meşkî (Gimgim)

Kurmancî: kevçikê şivanan,
moriya hirçî, xiyarok

Latînî: Vincetoxicum
Tirkî: zilasur (Beno ke no
name zî kirdî ra giroto)

*Mi tarîxê na deyîre pîrekanê
ma ra pers kerd û bi texmîn vanî
serranê 1890an de vajîyeya. Serra
1970 de Sofî Ehmedê Dêsmenî bi
vengê xo band de qeyd kerda. Min
zî o band ra girewta nuştê. Tay çê-
kuyî fehm nêbîn mi bi ardimê Îdrîs
Yazarî cêser vetî. Ez seba ardimî
Îdrîsî rê zaf sipas keno.

¹Bircik: Nameyê yewa dewa Mîya-
ranî ya. Bi tirkî nameyê Mîyaran
"Arıcak" o.

²Çîrrê Bircik: Bircik de namêyê yew
çirî yo.

³Zewhre: Dayikê Hesên a.

⁴Dato Misfa (Misfayê Resû), yew

lajeko bircikij o.

⁵Sêraçur: Nameyê yewa dewa Palî
yo.

⁶Fekê Kewli: Bêntareyê Bircik, Geyt
û Gahar de nameyê yewa mintîqa
yo.

⁷Qewxeyê Qerebegûn di tenê He-
senî kisîyayî.

⁸Axay' Xûni: Birayê Misfayê Resî
yo. Bircik ra bar kerdo şîyo Dewa
Ekragi. Ekrag zî yewa dewa Mîya-
ranî ya.

⁹Ehmedê Bekî: Yew lajeko Geytij o.
¹⁰Mehlayê Bekû. Geyti de nameyê
yewa mehla yo.

¹¹Geyt: Yew dewa Mîyaranî ya.

¹²Pîşê qewxî d': Kîştê qewxê d',

Peynîyê qewxê de.

¹³Gihar (Gahar): Yew dewa Mîya-
ranî ya.

¹⁴berdîl: bi tirkî "bedel" o.

¹⁵reî: yew çekuya erebkî ya, tirkî de
yena manaya "toplama". Mîyaran
de Geyt, Merzêl, Semkîs (Sîms-
kîs), Mîyaran, Saman, Emeran û
Keydak ra vajîyeno.

¹⁷Tayê Hesem: Bi tirkî yeno manaya
"Hasanımın dengi".

¹⁸Mist Mehmed Elî: Dewa Îsû ra yo.
Dewa Îsû yew dewa pabesteyê Mî-
yaranî ya

¹⁹sînî: sifre (çîyo ke ser de wer we-
rîyeno).